

Nr 4.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående visst markbyte med Eskilstuna stad; given Stockholms slott den 4 januari 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Janne Nilsson.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Nilsson anför:

Under punkten nr 65 av fjärde huvudtiteln i årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för förvärv av vissa fastigheter i Eskilstuna för Karl Gustavs stads gevärsfaktori anvisa ett reservationsanslag av 23,300 kronor.

Jag återkommer nu till detta ärende.

Såsom under förenämnda punkt av fjärde huvudtiteln omförmäls har arméförvaltningen i sin skrivelse den 9 september 1936 angående lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1937/1938 meddelat, att inom ämbetsverkets artilleri- och fortifikationsdepartement påginge utredning rörande förvärv av vissa fastigheter i Eskilstuna för Karl Gustavs stads gevärsfaktori,

samt hemställt, att — i anbudan på särskild framställning i ämnet — anslag med visst belopp måtte i riksstaten för sagda budgetår beräknas, varefter *arméförvaltningens artilleri- och fortifikationsdepartement* med skrivelse den 5 november 1936 inkommit med sin framställning i ämnet. Departementen hava därvid anfört följande.

I skrivelse den 28 maj 1936 till departementen hade styresmannen för Karl Gustavs stads gevärsfaktori anfört, i huvudsak, följande. Vid gevärsfaktoriets erfordrades utökning av fabriken byggnader. Vid förestående övergång från tillverkning av gevärs- och karbindelar till framställande av lavetter, lv-stativ och riktinstrument för kulspruta m/36 måste omgruppering av maskinparken äga rum, vissa nya maskiner anskaffas och ett betydande antal äldre maskiner utflyttas. Enär de senare icke kunde försäljas utan måste finnas disponibla för eventuellt framtida behov, erfordrades förrådslokal för desamma. Därest skyddsrum skulle anordnas i direkt anslutning till verkstadslokalerna, måste på grund av grundförhållandena, vilka icke medgäve inredande av källarlokal i tillräcklig omfattning, vissa arbetslokaler i bottenvåningarna tagas i anspråk. Tillgång till andra arbetslokaler måste fördenskull säkerställas. Den forcering av tillverkningen av automatvapen, vilken planerats, fordrade en avsevärd utökning av de lokaler, där materielen skulle sammansättas. Det största antal kulsprutor, som tidigare framställts under loppet av ett år, hade varit 82, under det att årsproduktionen nu beräknades till 300 st. för vart och ett av de närmaste tre budgetåren. Denna avsevärda kvantitetsökning medförde en motsvarande ökad anhopning av materiel i sammansättningsavdelningarna. Därtill komme, att de nya modellerna, särskilt lv-stativen, vore mera skrymmande än de äldre. Till gevärsfaktoriets pipborrverk gränsade en Eskilstuna stad tillhörande fabriksfastighet, benämnd Norra Vattenverket nr 1 och 2, med äldre beteckning Räckhammaren nr 69, Stampen och Piphammaren. Genom sitt läge vore denna fabriksbyggnad väl ägnad att införlivas med gevärsfaktoriets fastigheter. Faktoriets behov av ökat utrymme torde genom en sådan åtgärd lösas snabbast och mest ekonomiskt. Styresmannen hemställde, att underhandlingar måtte inledas med Eskilstuna stad om förvärvande av ifrågavarande fastighet.

Sedan åt styresmannen uppdragits att från Eskilstuna stad införskaffa yttrande, huruvida och på vilka villkor staden kunde vara villig att försälja ovannämnda fabriksfastighet, hade styresmannen den 16 juli 1936 till arméförvaltningens fortifikationsdepartement överlämnat en den 14 samma juli dagtecknad skrivelse från ordföranden i stadens drätselkammare, vari anförts, i huvudsak, följande. Fastighetens försäljningsvärde torde icke understiga 70,000 kronor. Vid stadens förvärv av byggnaderna å fastigheten år 1935 hade staden nämligen för dessa byggnader dels kontant erlagt 35,000 kronor, dels till säljaren överlätit en tomt, vars värde därvid — lågt — beräknats till 15,000 kronor. Kostnaden för byggnadernas förvärvande måste därför snarare anses överstiga än understiga 50,000 kronor. Till detta belopp borde läggas värdet av stadens rätt till tomtmarken med därtill hörande vatten- och strandrätt. Ett belopp härför å 20,000 kronor syntes icke vara för högt. — Skulle vid en eventuell uppgörelse mellan kronan samt staden den kronan tillhöriga mark, som vore belägen mellan varmbadhuset och kvarteret Verkmästaren, gå i utbyte mot fabriksfastigheten, torde den staden sålunda tillbytta marken icke kunna värderas högre än till 10 kronor per kvadratmeter. Vid bestämmandet av detta pris hade beaktats dels taxeringsvärdet å intilliggande mark, dels av staden vid markförvärv erlagda köpeskillingar för likvärdig mark, dels ock det tomtpris, som staden själv

tillämpade vid jämförbara tomtförsäljningar. Därest kronan önskade i avvaktan på fastighetens förvärvande hyra densamma, torde hyran knappast kunna understiga 300 kronor i månaden, därvid staden icke åtog sig någon byggnads- eller underhållsskyldighet.

Fortifikationsdepartementet hade föranstaltat om värdering av *dels* ovan nämnda fabriksfastighet, Norra Vattenverket nr 1 och 2, *dels* ock det område intill varmbadhuset och kvarteret Verkmästaren, som från stadens sida ifrågasatts att ingå i likviden för fabriksfastigheten. Berörda värdering hade verkställts av byggmästarna Axel Hammar i Västerås och O. Åkerlind i Södertälje, vilka efter på platsen verkställda undersökningar i särskilda den 6 augusti 1936 avgivna värderingsutlåtanden åsatt respektive fastigheter följande värden, nämligen

Vattenverket nr 1 och 2

Fabriksbyggnaden	kronor	47,000
Sliphuset	»	2,700
Turbin- och motorhuset m. m.	»	4,000
Plank- och materialbod	»	500
Marken, 1,208 kvadratmeter à 10 kronor	»	12,080
Summa kronor		66,280

Värderingsmännen hade härjämte upplyst, att taxeringsvärdena vore för ovan nämnda byggnader 40,000 kronor och för marken 10,000 kronor ävensom brandförsäkringsvärdet för byggnaderna tillhopa 67,600 kronor.

Vidkommande ovanberörda kronan tillhöriga invid badhuset och kvarteret Verkmästaren belägna tomtmark, som ifrågasatts skola överlåtas till Eskilstuna stad, hade värderingsmännen åsatt densamma ett värde av 12 kronor per kvadratmeter, motsvarande för hela området — cirka 3,500 kvadratmeter — 42,000 kronor.¹

Vid förhandlingar, som ägt rum mellan representanter för fortifikationsdepartementet och staden, hade nyssnämnda värderingar lagts till grund. Underhandlingarna hade lett till avslutande av två avtal, gällande under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande före den 1 juli 1937. Enligt det ena försålde kronan till Eskilstuna stad förenämnda område vid badhustomten för 12 kronor per kvadratmeter med tillträde den 1 juli 1937. Enligt det andra avtalet försålde staden till kronan den ifrågavarande fabriksfastigheten för 66,000 kronor med tillträde den 1 juli 1937. Stadsfullmäktige i Eskilstuna hade den 8 oktober 1936 godkänt båda avtalen.

Köpeskillingen för området vid badhustomten hade, som nämnts, beräknats till 12 kronor per kvadratmeter. Från stadens sida hade man, som ovan nämnts, från början, med ledning av taxeringsvärden och köpeskillingar för närliggande tomter, ansett sig icke kunna sätta områdets värde högre än till 10 kronor per kvadratmeter. De anlitade värderingsmännens högre uppskattning av tomtvärdet hade fortifikationsdepartementet emellertid ansett sig icke kunna frångå, och hade staden slutligen godtagit densamma. Å andra sidan hade fortifikationsdepartementet för sin del funnit själva fabriksbyggnaden sådan, att det av värderingsmännen densamma åsatta värdet förefallit väl högt. Däremot hade fortifikationsdepartementet ansett fabriks- tomten — bortsett från byggnaderna därå — på grund av sin belägenhet vara av högt värde. Beträffande värdet av byggnaderna å fabriks- tomten hade departementet inhämtat, att desamma med fasta anläggningar år 1924 värderats till 59,700 kronor, samt att byggnaderna vore brandförsäkrade för

¹ Enligt sedermera verkställd mätning utgjorde området 3,609 kvadratmeter.

67,600 kronor. Efter öfvervägande av alla på frågan inverkan omständigheter hade fortifikationsdepartementet, särskilt med hänsyn därtill, att de anlidade sakkunniga värderingsmännens uppskattningar, därest de över huvud taget borde läggas till grund för ifrågavarande uppgörelse, måste godtagas beträffande samtliga däri ingående fastigheter, funnit det ifrågasatta bytet med viss mellangift — vilket vore innebörden av de båda avtalen — vara skäligt och godtagbart.

Kostnaderna för ifrågavarande transaktioners genomförande skulle för kronans del belöpa sig till 22,692 kronor, vartill borde läggas dels hittills havda utredningskostnader och dels lagfartskostnader beträffande fabriks-tomten och möjligen uppstående ytterligare kostnader i ärendet, beräknade till omkring 600 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts hava artilleri- och fortifikations-departementen hemställt, att nämnda preliminära avtal måtte godkännas samt att till bestridande av oförmälda kostnader måtte anvisas högst 23,300 kronor.

Byggnadsstyrelsen har i utlåtande den 12 november 1936 över artilleri- och fortifikationsdepartementens förenämnda skrivelse anført följande.

Den till inköp föreslagna fabriksfastigheten hade ett sådant läge i förhållande till gevärsfaktoriets nuvarande område, att det syntes önskvärdt, att fastigheten förvärvades, då området därigenom skulle erhålla en mera naturlig gräns. De å fastigheten befintliga åbyggnaderna kunde användas för faktoriets verksamhet och hade en med hänsyn till faktoriets lämpligare belägenhet än vad en nybyggnad skulle kunna erhålla på faktoriets nuvarande område. Därtill komme att ett utnyttjande av dessa byggnader sannolikt torde innebära en snabbare och billigare lösning av faktoriets lokalfråga än om en nybyggnad uppfördes för ändamålet. Med hänsyn till vad sålunda anförts och då de värden, som åsatts fabriksfastigheten, samt den kronan tillhöriga fastighet, som föreslagits skola ingå i likviden för fabriksfastigheten, enligt byggnadsstyrelsens mening vore skäliga, finge styrelsen för sin del tillstyrka bifall till framställningen.

*Departements-
chefen.*

Såsom närmare framgår av vad styresmannen för Karl Gustavs stads gevärsfaktori anført torde på grund av den ökade verksamheten vid faktoriets en utvidgning av dess lokaler vara nödvändig. Utredningen i ärendet torde ock få anses giva vid handen, att ett förvärvande av de till inköp föreslagna tomterna nr 1 och 2 i kvarteret Norra vattenverket med äldre beteckningar Räckhammaren nr 69, Stampen och Piphammaren nr 70 i Eskilstuna skulle innebära en tillfredsställande lösning av denna fråga.

Förslaget innebär, att de nämnda fastigheterna skola förvärvas genom markbyte mot ett kronan tillhörigt, mellan badhustomten, kvarteret Verk-mästaren samt Bruks- och Hamngatorna beläget markområde om 3,609 kvadratmeter av stadsågan nr 1332 i Eskilstuna i enlighet med två särskilda köpekontrakt mellan arméförvaltningens fortifikationsdepartement, å kronans vägnar, å ena, samt Eskilstuna stad, å andra sidan. De förstnämnda fastigheterna hava därvid värderats till 66,000 kronor, under det att det område, som staden skulle erhålla, upptagits till ett värde av 43,308 kronor. Kronan skulle alltså hava att kontant gälda 22,692 kronor, vartill komma utrednings-

kostnader och lagfartskostnader, beräknade till omkring 600 kronor, eller alltså sammanlagt i avrundat tal omkring 23,300 kronor.

Då jag anser de värden, som åsatts respektive fastigheter, vara godtagbara samt köpe- och försäljningsvillkoren i övrigt icke föranleda någon erinran från min sida, finner jag mig kunna i likhet med byggnadsstyrelsen tillstyrka godkännande av avtalen.

Framställning om anvisande av medel för bestridande av kostnaderna för fastighetsförvärvet har — såsom nyss erinrats — redan gjorts under fjärde huvudtiteln i statsverkspropositionen.

Emellertid lärer riksdagens medgivande till ifrågavarande markutbyte bära inhämtas.

Under åberopande av det ovan anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att ett kronan tillhörigt mellan badhustomten, kvarteret Verkmästaren samt Bruks- och Hamngatorna beläget markområde om 3,609 kvadratmeter av stadsägan nr 1332 i Eskilstuna må i samband med förvärvande från staden av tomterna nr 1 och 2 i kvarteret Norra vattenverket med äldre beteckningar Räckhammaren nr 69, Stampen och Piphammaren nr 70 i Eskilstuna för en köpeskilling av 43,308 kronor överlåtas till Eskilstuna stad.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Alf Ewerlöf.
